

och ort för valet i kyrkorna kungöra. Skulle i någon församling offentlig gudstjenst ej förrättas å söndag, då kungörelsen bör uppläsas, skall på presterskapets anmodan vederbörande kronobetjent kungörelsen skyndsamt kringläsa.

Konstitutionsutskottet, till hvars behandling denna motion torde remitteras, behagade åt ordalydelsen gifva den form, som anses lämpligast.

Stockholm den 24 januari 1896.

J. Andersson
i Lysvik.

N:o 28.

Af herr **J. Andersson** i Lysvik, *med begäran om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af helsovårdslära såsom läroämne vid folkskolelärareseminarierna m. m.*

Vid förra årets riksdag väcktes af undertecknad följande motion (n:o 136):

Enär det genom redogörelse för samaritinstitutionens verksamhet i Sverige och andra länder i vida kretsar blifvit bekant, att esomoftast olycksfall förekomma, medförande skador, hvilkas behandling fordrar ett så hastigt ingrepp, att läkarehjelp ej kan i rätt tid hinna erhållas, t. ex. häftiga pulsåderblödningar eller skendöd i följd af drunkning eller inandning af kolos, dervid hvarje minut är dyrbar för lifsräddning;

Bih. till. Riksd. Prot. 1896. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 8 Häft.

och enär ej sällan i sig sjelf lindrigare åkommer genom vanvård i första hand förvärras under tiden tills läkarehjelp hinner anlända, t. ex. benbrott;

samt enär ej sällan till följd af mindre kroppsskador, för hvilka i det dagliga lifvet läkare ej bruka rådfrågas (såsom mindre sår), lifsfarliga sjukdomar, t. ex. blodförgiftning etc., kunna uppkomma;

så anser jag vara af stor vikt, att kunskapen om dessa kroppsskadors behandling i första hand, eller den s. k. *samaritundervisningen*, blefve införd såsom läroämne i rikets folkskoleseminarier för att derefter i sin tid kunna öfverföras till folkskolan.

Om det skulle befaras, att derigenom mångläseri och öfveransträngning skola uppstå, så torde från kurserna i naturlära saklöst kunna uteslutas någon underordnad del, t. ex. läran om de lägre djurarterna etc.

En annan uttalad farhåga, att genom samaritkunskapens allmänna spridning bland folket skulle qvacksalfveri befordras, vederlägges deraf, att denna undervisning tvärt om motverkar sjelfva underlaget för allt qvacksalfveri, nemligen *okunnighet om sakens rätta förhållande*.

Af lika vikt vore, att helsovårdslära infördes såsom läroämne vid rikets folkskoleseminarier och derefter i folkskolan. Till stöd för denna åsigt vill jag anföra endast *ett* skäl. En af våra vetenskapsmän, förste stadsläkaren i Stockholm, professor Linroth, har i skrift (professor Tigerstedts helsovårdslära pag. 722) uppgifvit, att ungefär hvar sjunde människa, som dör, lider af lungrot, samt yttrar, att man med tiden skulle kunna vinna terräng i striden mot denna landsplåga genom att allmänt sprida kunskap om förstörandet af lungrotssmittämnet. Detsamma torde gälla om flera andra smittosjukdomar.

På grund af det anförda får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen för sin del ville besluta införande af s. k. samaritkurser och helsovårdslära såsom läroämnen vid rikets folkskoleseminarier samt för detta ändamål för år 1896 anvisa erforderliga medel.

Motivet för detta förslag var att fästa Riksdagens uppmärksamhet på behovet af en allmännare kännedom angående naturenlig helsovård och behandling af skador, ådragna genom olycksfall. Jag har trott, att detta behof skulle i väsentlig mån kunna tillgodoses genom införande af helsovårdslära och s. k. samaritkurser såsom läroämnen vid rikets folkskoleseminarier.

Statsutskottet, som egnade denna motion förberedande behandling, ansåg någon åtgärd rörande helsovårdsläras införande såsom läroämne icke vara behöflig på grund deraf, att i undervisningsplanen för nämnda läroanstalter föreskrifves, att undervisningen i naturkunnighet skulle omfatta äfven läran om människokroppens byggnad, lifsförrättningar och vård, samt drager häraf den slutsatsen, att härunder torde inbegripas jemväl så mycket af helsovårdslära, som lämpligen bör i undervisningen vid seminarierna ingå.

Denna slutsats synes dock något förhastad. Ty om ock vid undervisning i naturkunnighet — som inskränker sig till endast första klassen — en och annan muntlig anvisning rörande helsovård meddelas, kan dock i det senare ämnet ej ega rum någon egentlig *undervisning*, som sedermera kan komma folkskolan och allmänheten till godo. För sådan undervisning torde fordras såväl lärobok som lärare med fackinsigter.

Beträffande samaritkurser ville utskottet icke förneka, att sådana kunde blifva till gagn, då derigenom färdigheten att vid hastigt påkommande olycksfall bringa hjälp skulle erhålla en allmänare spridning, men ansåg icke, att Riksdagen borde på grund af enskild framställning fatta något beslut rörande undervisningsplanen vid seminarierna.

Och dermed afstyrktes bifall till motionen.

Denna hemställan blef af båda kamrarne bifallen, dock så, att utskottets motivering ogillades af Andra Kammaren, som ville häfda såväl hvarje representants rätt att göra framställning som Riksdagens att yttra sig i frågor, som angå undervisningsväsendet.

Jag har ock trott det vara icke allenast en rätt, utan äfven en pligt att genom framställningen fästa uppmärksamhet på behjertansvärda förhållanden, i synnerhet sådana, som beröra helsovården, för att få denna på bästa möjliga sätt ordnad till nytta för den stora allmänheten. Och då kostnaden för den föreslagna anordningen skulle enligt bifogade, af sakkunnig uppgjord tablå — hvilken torde införas såsom bilaga till denna motion — uppgå till endast 3,000 kronor årligen samt för uppsättning af materiel för en gång 1,200 kronor, torde kostnaden få anses ganska ringa för ett så behjertansvärdt ändamål.

Af utskottets motivering syntes framgå och vid ärendets behandling i Andra Kammaren uttalades, att förslaget endast af formella skäl ej kunde antagas.

Denna behandling af ärendet gifver anledning till motionens förnyande med hemställan i något förändrad form, nemligen:

att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta vidtaga åtgärder för införande af hälsovårdslära och s. k. samaritkurser såsom läroämnen vid rikets folkskoleseminarier.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 24 januari 1896.

J. Andersson
i Lysvik.

Bilaga till motion n:o 28.

Anmodad af riksdagsmannen i Andra Kammaren herr J. Andersson att uppgöra kostnadsförslag för undervisning i *samaritverksamhet* och *hälsovårdslära* vid rikets folkskoleseminarier, får jag härvid meddela följande:

Jag antager, att undervisningen i dessa ämnen bör ske af läkare å de platser, der de respektive folkskoleseminarierna äro belägna. Vid detta förslags uppgörande har jag lagt till grund de förhållanden, som vid dylik undervisnings meddelande vid andra läroanstalter, der fordringarna kunna anses böra vara lika med dem i folkskoleseminarierna, egt rum.

Hvad först samaritundervisningen beträffar, så har svenska samaritföreningen, som utgått från svenska föreningen Röda korset och fortfarande står under dettas hägn, ända sedan våren 1884 och fortfarande anordnat sina samaritkurser så, att hvarje kurs omfattat 5 lektioner om 2 timmar vardera, hvarvid hvarje lektion omfattat dels teoretiska studier, dels praktiska öfningar. Undervisningen har fortgått med 2 lektioner i första, 2 i andra och 1 lektion i tredje undervisningsveckan. Genom denna anordning hafva deltagarne hunnit att mellan lektionerna hemma anställa repetitioner och öfningar i nödiga handgrepp. Undervisningen har omfattat primär behandling af kontusioner, sår, blödningar, förgiftade sår, benbrott, ledvridningar, vrickningar, brännskador, förfrysning, skendöd till följd af drunkning, qväfningsfara till följd af inandning af giftiga eller för andningen otjenliga gaser eller genom att luften af mekaniska anledningar hindrats från att intränga i lungorna (strypning), sanslöshet till följd af skada i

hjernan, af förgiftningar, vanmägt, af rus, fallandesotsanfall, värmeslag etc. Slutligen har denna undervisning äfven omfattat läran om sårades och sjukas lämpliga transport. För en dylik kurs har svenska samaritiföreningen i lärarearfvode betalt och betalar fortfarande 50 kronor.

Enär emellertid motionens mening är, att de blifvande folkskolelärarne skola utbildas till lärare i ämnet, så böra de under sin elevtid genomgå tvenne dylika kurser, hvaraf den ena bör utgöra en repetitionskurs i förening med förhör i ämnet.

Omkostnaderna för undervisning i detta ämne komma således att uppgå till 100 kronor årligen för hvarje seminarium eller för alla 12 till kronor 1,200. Kommer härtill undervisningsmateriel (förbandslådor, s. k. samaritapotek och väggtafflor) hvilken i rundt tal kan för en gång beräknas till 100 kronor för hvar seminarium eller för alla tolf till kronor 1,200. Detta undervisningsmateriel bör i så fall sedermera underhållas med seminariernas ordinarie anslag.

I helsovårdslära har jag under några terminer undervisat i Stockholms borgarskola och dervid uppburit 7 kronor 50 öre i undervisningsarfvode för hvarje lektion om 1 timme. Detta pris anser jag lämpligt äfven för ifrågavarande undervisning. I helsovårdslära bör hvarje lektion ej omfatta mer än 1 timme. De delar af helsovårdsläran, som dervid hufvudsakligen böra behandlas, äro enligt min tanke:

1) kunskapen om de för helsan skadliga inflytelser, som kunna stå i sammanhang med de nödvändiga livsvilkoren (luft, ljus, vatten, föda, dryck, värme, kläder, sömn och hvila) samt huru dessa skadliga inflytelser må, såvidt möjligt är, undanröjas,

2) kunskapen om de välgörande inflytanden, som kroppsrörelse, renlighet, ett ordnad lefnadssätt och lämpliga förströelser hafva på helsan,

3) kunskapen om de inflytanden, som markens kring våra bostäder beskaffenhet och vård, klimat och meteorologiska förhållanden hafva på helsan,

4) om skadligheten för helsan af bruk, och framför allt af missbruk, af njutningsmedel (sprit, tobak, kaffe etc.),

5) om medel och åtgöranden mot smittosjukdomars spridning.

En kurs i helsovårdslära, som omfattar dessa ämnen, kan medhinnas på 20 lektioner, äfven om man beräknar 5 af dessa lektioner till repetition och förhör i ämnet. Kostnaden för undervisningen för hvarje sådan kurs blefve således efter föregående beräkning 150 kronor eller pr år för samtliga 12 seminarierna 1,800 kronor.

Kostnaden för undervisningen i dessa ifrågavarande läroämnen skulle således utgöra *pr år*.

för samaritundervisningen	1,200 kronor
> helsovårdslära	1,800 »
	<u>Summa 3,000 kronor,</u>

hvertill kommer för undervisningsmateriel för en gång	1,200 kronor
	<u>Summa 4,200 kronor.</u>

Stockholm den 26 februari 1895.

Jacob Göransson,
med. doktor,
ledamot af Röda korsets verkställande utskott.

N:o 29.

Af herrar **M. Dahn** och **J. Bengtsson** i Gullåkra, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t angående tiden för regementsmötena.*

År 1893 anmodades hushållningssällskapen att yttra sig öfver den föreslagna tiden (september månad) för arméns vapenöfningar och, om nämnda tid ej ansågs lämplig från jordbrukets synpunkt sedt, föreslå någon lämpligare. De flesta hushållningsällskap, så vidt vi hafva oss bekant, afgåfvo det utlåtande, att de ansågo september månad vara en *synnerligen olämplig tid* för dessa öfningar såväl med hänsyn till jordbruket, då både höstarbetet i